

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้าน การใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย

The Relationship between Language and Ideology in Narrative Discourse of the Group against Violence toward Women in Thai Society

ชวงค์ กลิ่นเลขา¹ สุพัตรา อินทนะ² และ วิภาวรรณ อยู่เย็น³
Chuwong Klinleka,¹ Supatra Indana,² and Wipawan Yooyen³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย โดยศึกษาเรื่องเล่าจากสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรงขององค์กรช่วยเหลือสตรี จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และศูนย์พึ่งได้จังหวัดขอนแก่น จำนวน 90 เรื่อง ตั้งแต่ พ.ศ.2542-2554 โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ตามแนวทางของวันไดค์ ซึ่งได้เสนอกรอบการวิเคราะห์อุดมการณ์ด้วยหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า Ideological Square และแนวคิดการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการถ่ายทอดอุดมการณ์ด้วยการใช้คำศัพท์ รวมทั้งการใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ตามแนวคิดของ จอร์จ เลคอฟฟ์ และ มาร์ก จอห์นสัน

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรี ในสังคมไทย คือ การใช้เรื่องเล่าเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงผ่านมุมมองของผู้เล่าเรื่อง และผู้ถูกเล่า โดยใช้วิธีทางภาษา 2 วิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ และการใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ผลของการใช้วิธีการทางภาษา พบว่า มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้เล่าเรื่องและผู้ถูกเล่า 3 วิธี ได้แก่ การนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยในเชิงบวก การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยในเชิงลบ และการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ถูกกระทำจากความรุนแรงด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ

คำสำคัญ : ภาษากับอุดมการณ์ / ความรุนแรงต่อสตรี / เรื่องเล่า

ABSTRACT

The objective of this study was to investigate the relationship between language and ideology in narrative discourse by the group against violence toward women in Thai society. The data sources used in this study were from a number of 90 narrative stories of women under the help of organizations for assisting women who were victims of violence during the period of 1999-2011. Those organizations concerned were Friend-of-Women Foundation, Office of Thai Health Promotion Foundation, Association for the Promotion of the Status of Women, and One Stop Crisis Center in Khon Kaen province. The researcher used the Van Dijk's approach to analyze the relationship between language and ideology, which offers the frame of ideology analysis with the formula so-called 'Ideological Square'

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, Doctoral Student in Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

² อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

³ รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, Associate Professor, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University

and the concept of analyzing language technique to convey ideology through employing 'Lexical Item' including the use of 'Conceptual Metaphor' according to the proposed idea of Lakoff, G., and Johnson, M.

The study results were found that the relationship between language and ideology in narrative discourse of the group against violence toward women in Thai society was employment of stories to convey the ideology of opposing the use of violence against women through the perspective of the narrator and characters as characterized by the usage of 2 methods of language: 'Lexical Item' and 'Conceptual Metaphor'. The results of usage of the language methods disclosed that there was a presentation of the images of the narrator and characters in 3 ways: presentation of positive images of the group against the use of violence toward women in Thai society; presentation of negative images of the people who used violence against women in Thai society, and presentation of images of women who were victims of violence with profound understanding and compassion.

Keywords : Language and Ideology / Violence Against Women / Narrative Discourse

บทนำ

การรณรงค์ต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีเกิดขึ้นจากการตระหนักถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อสตรีซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในระดับชาติ โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ 25 พฤศจิกายน ของทุกปีเป็นวันขจัดความรุนแรงต่อสตรีสากล และประเทศไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ.2542 กำหนดให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปี เป็นเดือนแห่งการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี มีการรณรงค์เผยแพร่ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีทั่วประเทศ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2545)

องค์การอนามัยโลก (WHO. 1995) ได้นิยามความรุนแรงไว้ว่า “ความรุนแรง หมายถึง การจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกาย เพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อกลุ่มบุคคลหรือชุมชน ซึ่งมิผลทำให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะมีผลให้เกิดการบาดเจ็บตาย หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจ หรือเป็นการยับยั้งการเจริญงอกงามหรือการกีดกันหรือปิดกั้น ทำให้สูญเสียสิทธิบางประการ และขาดการได้รับในสิ่งที่สมควรจะได้รับ” ส่วนชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2539) เสนอแนวคิดชั้นของความรุนแรง 3 ชั้น ได้แก่ ความรุนแรงทางตรงหรือชั้นบุคคล (Direct/Personal Violence) ความรุนแรงชั้นโครงสร้าง (Structural Violence) และความรุนแรงชั้นวัฒนธรรม (Cultural Violence) โดยกล่าวว่า “ความรุนแรงทางตรงที่มีตัวบุคคลและเหตุการณ์ให้เห็นชัดเจนนั้นเปลี่ยนแปลงง่ายที่สุดในขณะที่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างนั้น เป็นเรื่องโครงสร้างหรือสถาบันที่ค้ำจุนระบบการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ และความไม่เป็นธรรมทั้งหลาย ซึ่งเป็นส่วนที่เปลี่ยนแปลงช้าและยากกว่า แต่ยังมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงให้เห็นอยู่บ้าง ส่วนความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องความคิดความเชื่อที่ค่อนข้างฝังติดแน่นอยู่ในสำนึก

ของผู้คนในสังคมโดยรวม และดำรงคงมั่น มีความเปลี่ยนแปลงน้อยมากจนเกือบจะถาวรไม่เปลี่ยนแปลง”

การใช้ความรุนแรงต่อสตรีเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ดังที่นิจวรรณ วีรวัฒน์นอม (2540) ศึกษาเรื่องความรุนแรงต่อสตรีพบว่า ความรุนแรงต่อสตรีที่พบมากที่สุด คือการถูกกระทำ ความรุนแรงทางด้านจิตใจ รองลงมาคือ ทางเพศ และทางด้านร่างกาย ผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงต่อสตรีดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคม ดังที่ กนกพร บุญญาพิพรรณ์ (2549) ศึกษาเรื่องการกระทำรุนแรงโดยสามี ผลการศึกษาพบว่า ภรรยาถูกกระทำรุนแรงด้านร่างกาย จิตใจและทางเพศ ทำให้ภรรยาเกิดความรู้สึกวิตกกังวล เครียด นอนไม่หลับ รู้สึกไร้ค่า ต่ำห็นตนเอง ซึมเศร้า มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ และทำให้ครอบครัวแตกแยกในระดับสูง

จากปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้น ทำให้มีการรวมตัวของกลุ่มผู้มีความคิดในการต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีขึ้น สำหรับประเทศไทยนั้นกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย เป็นกลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ มีเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงแนวคิด และทัศนคติต่อบทบาทและหน้าที่ของสตรีในสังคมไทย ต้องการให้สตรีไทยทุกคนได้รับสิทธิเสรีภาพ มีความเท่าเทียมกันในสังคม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข

กลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยเป็นองค์กรช่วยเหลือสตรีที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิสตรี บทบาทและหน้าที่ของสตรีในสังคมไทย ตลอดจนช่วยเหลือสตรีไทยที่ประสบปัญหาจากความรุนแรง โดยดำเนินการจัดตั้งกลุ่มองค์กรสตรี จัดสัมมนาปัญหาของสตรีไทย การรณรงค์ต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีไทย และที่สำคัญอย่างยิ่งคือการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ มีการเขียนเล่าเรื่องราวจากประสบการณ์ของผู้

ตกเป็นเหยื่อการใช้ความรุนแรง เพื่อเป็นอุทาหรณ์แก่คนทั่วไป ทั้งยังเป็นการช่วยเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของการต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยเพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วย เรื่องเล่าของสตรีผู้ถูกระทำรุนแรงในสังคมไทย ที่จัดทำโดยองค์กรช่วยเหลือสตรีเหล่านี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของภาษาในสังคมไทยที่มีขึ้นเป็นเพียงการสื่อสารของคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดอุดมการณ์แห่งความเสมอภาคไปสู่สังคมไทย

การที่รูปภาษามีความสัมพันธ์กับระบบความคิดและกระบวนการให้เหตุผลของมนุษย์นั้น Lakoff & Johnson (1980) ได้อธิบายว่าความหมายของภาษานั้น ไม่ได้มองเพียงแค่รูปภาษา กับความหมายที่ปรากฏ แต่สามารถมองลึกไปถึงระดับมโนทัศน์หรือความคิดของผู้ใช้ภาษาที่เรียกว่า “อุปลักษณ์มโนทัศน์” ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อุปลักษณ์เป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิดหรือความหมาย (Mappings) จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม (Kövecses. 2010) ซึ่งก็คือกระบวนการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมผ่านการใช้ภาษาเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์

Paltridge (2006) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ภาษาในระดับข้อความว่า อุดมการณ์ และรวมถึงความเชื่อ มักจะแฝงอยู่ในภาษาที่ปรากฏอยู่ในตัวบท การศึกษาบริบททางสังคมและการเมือง เช่น เพศภาวะหรือเพศสภาพ เชื้อชาติ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม อุดมการณ์ และอัตลักษณ์ สามารถศึกษาด้วยวิธีการต่างๆโดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางเพราะภาษาสร้างและถูกสร้างโดยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่นเดียวกับ Fairclough (1995) ที่กล่าวว่า การศึกษาภาษาในระดับข้อความช่วยให้เข้าใจสังคม ทำให้มองเห็นวิธีการในการใช้อำนาจ การครอบงำ และความไม่เท่าเทียมกัน ที่ถูกผลิตซ้ำภายใต้อุดมการณ์บางอย่าง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย เป็นการศึกษาที่ช่วยให้เข้าใจบทบาทของภาษาในการสื่อสารที่แสดงถึงอุดมการณ์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย ซึ่งมีที่มาจากความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

เรื่องเล่าโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยอารมณ์ ความคิด ทัศนคติ และความรู้สึกของผู้เล่า รวมถึงส่วนที่มาจากประสบการณ์ในอดีตของผู้เล่า ดังนั้นการที่ได้อ่าน หรือฟังเรื่องราวต่างๆ จากผู้เล่า จึงหมายถึงการรับเอาประสบการณ์ของผู้เล่า และเข้าสู่โลกหรือ

มุมมองของตัว ผู้เล่า (Labov. 1972)

จากการศึกษาเรื่องเล่าที่ถ่ายทอดอุดมการณ์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยพบว่า ผู้เขียนเรื่องเล่าได้ใช้ภาษากล่าวถึงการกระทำของตนเองในทางดีงาม และกล่าวถึงการกระทำของผู้ใช้ความรุนแรงต่อสตรีในทางร้าย ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Van Dijk (1998) ที่กล่าวถึงการแสดงลักษณะของอุดมการณ์ว่า อุดมการณ์จะปรากฏลักษณะตามกรอบที่เรียกว่า Ideological Square นั่นคือ กลุ่มผู้ที่มีอุดมการณ์จะนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มตนเองในเชิงบวก (Positive Self-presentation) และนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มตรงข้ามในเชิงลบ (Negative Other-presentation)

นอกจากนี้ในด้านกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อแสดงถึงอุดมการณ์ Fowler (1991) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการเลือกใช้คำศัพท์ว่า คำศัพท์นั้นเป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างทางความคิด เช่นเดียวกับ Van Dijk (1998) ที่กล่าวว่าเราสามารถเห็นอุดมการณ์บางอย่างได้จากคำศัพท์ (Lexical Item) และหากคำศัพท์ใดปรากฏเป็นจำนวนมากก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้เขียนได้ ดังนั้นการเลือกใช้คำศัพท์จึงช่วยให้เห็นอุดมการณ์ความคิดที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษานั้นๆ ได้ เมื่อกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยเรียกสมาชิกในกลุ่มของตนเองว่า “นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี” และเรียกผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีว่า “ชาตานร้าย” จึงสะท้อนให้เห็นมุมมองความคิดของผู้พูดได้ว่าอยู่กลุ่มใด

ดังนั้นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นเกณฑ์หรือแนวทางการวิเคราะห์อุดมการณ์ตามแนวทางของ Van Dijk (1998) ซึ่งได้เสนอกรอบการวิเคราะห์อุดมการณ์ด้วยหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า Ideological Square และแนวคิดการวิเคราะห์ทฤษฎีทางภาษาในการถ่ายทอดอุดมการณ์การใช้คำศัพท์ (Lexical Item) รวมทั้งการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) ตามแนวคิดของ Lakoff & Johnson (1980)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การใช้คำศัพท์ (Lexical Item) หมายถึง การใช้คำศัพท์ต่างๆ ที่สามารถแสดงถึงความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้เขียนเรื่องเล่า

2. การใช้อุปลักษณ์มโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) หมายถึง ความคิดของผู้เขียนเรื่องเล่าที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้น หรือสิ่งที่พบเห็น ซึ่งความคิดดังกล่าวนี้มาจากการใช้ความหมายในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อเป็นการอธิบายถึงความคิดของผู้เขียนให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ คือ สมาชิกของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยที่มาจากหน่วยงานองค์กรช่วยเหลือสตรี จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และศูนย์พึ่งได้จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลประเภทเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาเป็นการเล่าเรื่องเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์และประสบการณ์จากการถูกกระทำรุนแรงต่อสตรีในรูปแบบต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 90 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเล่าจากมูลนิธิเพื่อนหญิง จำนวน 20 เรื่อง เรื่องเล่าจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) จำนวน 4 เรื่อง เรื่องเล่าจากสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี จำนวน 58 เรื่อง และเรื่องเล่าจากศูนย์พึ่งได้จังหวัดขอนแก่น จำนวน 8 เรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีรวบรวมข้อมูลการศึกษาแหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัย โดยการสำรวจเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาเป็นการเล่าเรื่องเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์และประสบการณ์จากการถูกกระทำรุนแรงต่อสตรีในรูปแบบต่างๆ จากเอกสารการประชาสัมพันธ์ จากหน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านสตรี จำนวน 4 องค์กร ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) และศูนย์พึ่งได้จังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ พ.ศ.2542 เนื่องจากมีการประกาศให้ “วันยุติความรุนแรงต่อสตรี” ในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 โดยเก็บข้อมูลถึงปี 2554 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 ปี พบเรื่องเล่าจำนวนทั้งสิ้น 90 เรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และเรียบเรียงนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์ในเรื่องเล่าที่พบ คือ อุดมการณ์ต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย เป็นการถ่ายทอดอุดมการณ์โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของผู้เล่าเรื่อง

คือเจ้าหน้าที่ขององค์กรช่วยเหลือสตรี และผู้ถูกเล่า ได้แก่ สตรี ผู้ถูกกระทำรุนแรง และผู้กระทำรุนแรงต่อสตรี โดยการถ่ายทอดอุดมการณ์ดังกล่าวมีการใช้วิธีทางภาษา 2 วิธี คือ การใช้คำศัพท์ และการใช้อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ ผลของการใช้กลวิธีทางภาษาทำให้เห็นลักษณะการถ่ายทอดอุดมการณ์ของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย ดังนี้

1. การนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในเชิงบวก คือ การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงลักษณะที่ดีหรือการกระทำที่ดีของสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย ซึ่งสมาชิกในกลุ่มก็คือเจ้าหน้าที่ขององค์กรช่วยเหลือสตรีจากหน่วยงานทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนหญิง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี และศูนย์พึ่งได้ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งนอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวแล้ว ยังมีสมาชิกเป็นสตรีที่ประสบความรุนแรงและได้มาพักอาศัยอยู่ในหน่วยงานตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มาจากวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของหน่วยงานนั้นด้วย เช่น แพทย์ พยาบาล หนายความ นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา เป็นต้น ผู้เขียนในฐานะสมาชิกของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยได้ใช้ภาษาแสดงลักษณะที่เป็นอุดมการณ์ของกลุ่มตนเองในความหมายเชิงบวก 2 วิธี ดังต่อไปนี้

1.1 การใช้คำศัพท์ การนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีแสดงลักษณะที่เป็นความหมายเชิงบวก 5 ลักษณะ ดังนี้

(1) การใช้คำเรียกญาติเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด ได้แก่ คำว่า ป้า พี่ พี่+ชื่อ และพี่ๆ ดังตัวอย่างที่ 1

“รู้สึกว่ามันอยากโดนประจาน ก็โทรศัพท์บอกป้าโก๋ (หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี) ร้องให้อยากยอมความ ป้าโก๋ก็เลยให้ป้าแสงที่เคยผ่านประสบการณ์กรณีความรุนแรงทางเพศมาคุยกับเรา ตอนที่คุณตอนนั้นเครียด คุยไปก็ร้องไห้ ...”

(จากเรื่อง “ปริศนา” ผู้เพื่อศักดิ์ศรีของผู้หญิง)
จากตัวอย่างคำว่า ป้า เป็นการเรียกญาติผู้พูดใช้เรียกเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด มีความเคารพนับถือเนื่องจากอายุน้อยกว่า
ตัวอย่างที่ 2

“อ้อยรู้สึกดีใจที่ได้พูดคุยกับ “ป้าแสง” และ “พี่หลิน” ทำให้ อ้อยเริ่มเรียนรู้ว่า สิ่งที่เป็นความเจ็บที่อ้อยเคยเก็บไว้สามารถพูดคุยได้ วันนั้นอ้อยจึงเล่าเรื่องของอ้อยให้พี่ๆ ที่เข้าประชุมได้รับฟัง...

(จากเรื่องขอลูกแม่คืน)

จากตัวอย่าง คำว่า ป้า และ คำว่า พี่ เป็นการใช้คำเรียกญาติที่ผู้พูดใช้เรียกเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด และแสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่น้อยที่อ่อนน้อม

(2) การใช้คำศัพท์เพื่อสื่อความ หมายถึงมิตรภาพ ได้แก่ คำว่า เพื่อน เพื่อนๆ และเพื่อนสนิท ดังตัวอย่างที่ 3

ในยามท้อและทุกข์เธอจะมีเพื่อนๆ สนิท และเจ้าหน้าที่
นักสังคมสงเคราะห์รวมทั้งนักจิตวิทยาคอยเป็นเพื่อนช่วยเหลือและ
ให้คำปรึกษา

(จากเรื่องไม่มีอะไรจะเสียอีกแล้ว)

จากตัวอย่าง คำว่า “เพื่อนๆ สนิท” เป็นคำเรียกสมาชิกที่อยู่ในสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยเช่นกัน การใช้คำว่า “เพื่อนๆ สนิท” แสดงให้เห็นถึงมิตรภาพความสนิทสนมเป็นมิตรต่อกันระหว่างผู้พูดกับสมาชิกภายในกลุ่ม

(3) การใช้คำศัพท์เพื่อสื่อความหมายแสดงการยกย่องให้เกียรติ และนำเชื่อถือของกลุ่มผู้เล่า ได้แก่ การใช้คำเรียกอาชีพ คำเรียกตำแหน่ง และ การใช้รูปภาษาที่มีศักดิ์ศรี ดัง ตัวอย่างที่ 4

...ท้ายที่สุดสำหรับครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์ผู้ปกครอง
และนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาทุกท่าน และขอให้ช่วยเป็นแสงสว่าง
ให้กับสังคมไทยต่อไป

(จากเรื่อง “ขวัญ” นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี)

จากตัวอย่าง เป็นการใช้คำคำเรียกอาชีพว่า อาจารย์ และครู โดยมีรูปแบบเป็น คำเรียกอาชีพ+ชื่อเล่น ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความสนิทสนมกับผู้ที่ถูกเอ่ยนาม และยังแสดงการยกย่องให้เกียรติผู้นั้นอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 5

เรื่องที่น่าหนักใจและเป็นกังวลสำหรับแม่ของนิ่มและ
เจ้าหน้าที่ คือความที่นิ่มมีสติปัญญาที่บกพร่อง

(จากเรื่องไม่ใช่สเปก)

จากตัวอย่าง เป็นการใช้คำเรียกตำแหน่งเพื่อแสดงการยกย่องให้เกียรติสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี โดยมีหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือสตรีที่พัวอาศัยอยู่ในบ้านพักฉุกเฉินของสมาคม

ตัวอย่างที่ 6

ผู้ใหญ่บ้านบอกว่า “เรื่องแบบนี้ต้องไปคุยกับคุณเล็ก” ซึ่ง
เป็นนักสังคมสงเคราะห์ของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดชุมพร

(จากเรื่องขอเพียงความปลอดภัย)

จากตัวอย่าง เป็นการใช้คำว่า คุณ+ชื่อเล่น โดยการเรียกชื่อเล่นนั้น แสดงถึงสถานภาพความสนิทสนมคุ้นเคยกันระหว่าง

ผู้พูดกับผู้ที่ถูกกล่าวถึง ส่วนคำว่า คุณ เป็นการแสดงการให้เกียรติยกย่องผู้นั้น เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำงานช่วยเหลือสตรีผู้ถูกกระทำรุนแรง

(4) การใช้คำศัพท์แสดงการมีระบบงานที่ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ คำว่า พวกเรา พวกเราทุกคน ทีม และคณะ ดังตัวอย่างที่ 7

ตำรวจได้ปรึกษากับทีมบ้านพักฉุกเฉินว่า สายสืบไม่สามารถลงพื้นที่ได้เนื่องจากคนพื้นที่รู้จักตำรวจและสายสืบทุกคน

(จากเรื่องฝันร้ายของน้ำ)

จากตัวอย่างคำว่า ทีม เป็นการกล่าวถึงกลุ่มของตนเอง โดยผู้พูดต้องการแสดงให้เห็นถึงความเป็นหมู่คณะที่ทำงานร่วมกันหลายคน ไม่ใช่เป็นการทำงานของใครคนใดคนหนึ่งลำพังเพียงคนเดียว

(5) การใช้คำศัพท์แสดงอุปนิสัยหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความมีเมตตา กรุณา ความมีเมตตา ได้แก่ การเอ็นดู การเข้าใจ การอ้อมแอ้มแจ่มใส การมีแววตาที่อ่อนโยน การมีอารมณ์และจิตใจอยู่ในสภาวะที่เข้มแข็ง ส่วนความกรุณา ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาชีวิต และครอบครัว การให้ที่พักเพื่อหลบภัย การดูแล และการเผยแพร่ความรู้ ดังตัวอย่างที่ 8

ช่วงหนึ่งในการพูดคุยด้วยความสงสัยและเป็นห่วงในเรื่อง
การแพร่เชื้อสู่ผู้อื่นเราจึงสอบถามเธอถึงการป้องกันการตั้งครรภ์และ
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์”

(จากเรื่องกัมมันต์ไม่ได้ถาม)

จากตัวอย่าง คำว่า เป็นห่วง เป็นการใช้คำศัพท์เชิงบวกแสดงถึงลักษณะของคนดีที่มีจิตใจเมตตา และปรารถนาดีต่อผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 9
“อยู่บ้านพักก็ได้ตั้งหลัก บ้านพักฉุกเฉินให้ความ
ช่วยเหลือเราโดยไม่มาต่อว่านินทาเรา”

(จากเรื่องวงจรอุบาทว์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นลักษณะเชิงบวกด้านการกระทำ ความดีโดย กลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยได้ช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงอย่างไม่มีเงื่อนไข ทำให้สตรีที่ได้รับความรุนแรงมีที่พักพิงในยามทุกข์ยากจนสามารถกลับมาเข้มแข็งและต่อสู้ปัญหาได้

1.2 การใช้อุปลักษณ์เชิงโน้ตชนที่มีความหมายต่อต้านความรุนแรงต่อสตรี คือ การใช้คำเปรียบที่มีความหมายต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย 3 อย่าง ดังต่อไปนี้

(1) เปรียบการต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีเป็นสงคราม โดยใช้คำว่า ต่อสู้ อาวุธ ฟาดฟัน ปกป้อง ชัยชนะ และ

ต่อกร ดังตัวอย่างที่ 10

“ร้อยพยายามต่อสู้สิ่งเดียวที่เป็นอาวุธของเธอ ก็คือ สติ”
(จากเรื่องหญิงผู้ให้อภัย)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า อาวุธ เป็นอุปการณ์ ที่ใช้ในการสู้รบ ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีนั้นเหมือนกับการต่อสู้ที่ใช้อาวุธสู้รบเพื่อให้ตนเองมีชีวิตรอด มโนทัศน์การต่อต้านความรุนแรงต่อสตรีจึงเป็นสงคราม

(2) เปรียบการต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรี เป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ โดยใช้คำว่า จุดเทียน และจุดประกาย ดังตัวอย่างที่ 11

สำหรับตัวเองก็จะทำในสิ่งนี้ต่อไป เพราะเป็นการจุดเทียนให้กับคนอื่น ให้ช่วยกันจุดเทียนให้สังคมได้สว่างขึ้น อย่าให้มีมืดมิดเหมือนที่หลายๆ มา

(จากเรื่อง“ขวัญ” นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนสตรี)

จากตัวอย่าง คำว่า จุดเทียน เป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมที่มีความสำคัญ และมีความหมายเป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นพิธีกรรม ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า มโนทัศน์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีเป็นพิธีกรรม

(3) เปรียบการการต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีเป็นการรักษาโรค โดยใช้คำว่า เยียวยา บำบัด ฟันฟู เป็นต้น ดังตัวอย่างที่ 12

1 ปีถัดมา ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข สภาพจิตใจของมานียังไม่ได้รับการเยียวยา

(จากเรื่อง“แม่ผิตเอง”)

จากตัวอย่าง คำว่า เยียวยา มีความหมายว่า การรักษาโรค ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า การช่วยเหลือสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในสังคมไทยนั้นเหมือนกับการรักษาอาการเจ็บป่วย มโนทัศน์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีจึงเป็นการรักษาโรค

2. การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้กระทำ ความรุนแรงต่อสตรีในเชิงลบ เป็นการใช้อย่างหนึ่งของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยที่สื่อถึงอุดมการณ์ของกลุ่มว่าไม่ยอมรับและต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยทุกรูปแบบ โดยมีวิธีการนำเสนอภาพในเชิงลบของผู้กระทำ ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย 2 วิธี ดังนี้

2.1 การใช้คำศัพท์ นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้กระทำ ความรุนแรงต่อสตรีแสดงลักษณะที่เป็นความหมายเชิงลบ 4 ลักษณะ ดังนี้

(1) การใช้คำเรียกแทนชื่อที่แสดงการลดทอน

ความเป็นมนุษย์ ได้แก่ การใช้คำภาษาปาก คำว่า มัน ตาแก่ ตาเฒ่า และผัว และการใช้คำว่า “ไอ้” ได้แก่ ไอ้ชาตาน ไอ้บ้า ไอ้คนผิด ไอ้คนที่ทำชั่ว ไอ้เลว และไอ้ผัวชั่ว ดังตัวอย่างที่ 13

ด้วยความเป็นคนเด็กพลอยโลจิงต้องตกกระไดพลอยโจนเข้าสู่หลุมพรางของตาแก่ต้มหากลับ

(จากเรื่องเปลือกหุ้มมนุษย์)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า ตาแก่ เป็นคำภาษาปาก ซึ่งนำมาใช้เรียกผู้กระทำรุนแรงต่อสตรีด้วยความรู้สึกที่ไม่พอใจในอุปนิสัย และพฤติกรรมดังกล่าว ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงมีความหมายเชิงลบ แสดงการไม่ให้เกียรติ และไม่ยกย่องบุคคลที่มีลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว

ตัวอย่างที่ 14

จุมกและใบหน้าถูกปิดซ่อนอยู่ภายใต้หมอนที่ไอ้ชาตานมันออกแรงกดอย่างหนักหน่วงมากขึ้นเรื่อยๆ...บางทีตอนที่นึกเราก็กะล่อน ไอ้บ้า ฉันอยากแก้แค้น”

...เขาบอกว่า ทำไมถึงเพิ่งมาแจ้งความ เรื่องแบบนี้เขาไม่อายกันแล้ว น่าจะรีบมา จะได้เอาไอ้คนผิดมาเข้าคุก ...สิ่งที่เราจะทำ เราต้องทำให้ไอ้คนนั้นรู้สึกเจ็บ

(จากเรื่อง“ปริศนา” สู่เพื่อศักดิ์ศรีของลูกผู้หญิง)

จากตัวอย่าง คำว่า ไอ้ชาตาน ไอ้บ้า ไอ้คนผิด ไอ้คนนั้น เป็นคำไม่สุภาพ ซึ่งนำมาใช้เรียกผู้กระทำรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยด้วยความรู้สึกที่ไม่พอใจในอุปนิสัยและพฤติกรรมของคนร้ายที่คุกคามทางเพศ ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงมีความหมายเชิงลบ แสดงการไม่ให้เกียรติ และยกย่องบุคคลที่มีลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว

(2) การใช้คำคุณศัพท์ที่แสดงถึงความโหดร้าย ได้แก่ คำว่า ชั่ว ร้าย เลว โหด โหด ทรมาน และโสมมดังตัวอย่างที่ 15

พ่อเลี้ยงใจชั่วได้แอบเข้าห้องนอนของลูกเลี้ยง และกระทำการข่มขืน ช้างข่มขู่ ต่างๆ นานา เพื่อไม่ให้บอกใคร

(จากเรื่องพ่อเลี้ยงโสมม)

จากตัวอย่าง คำว่า พ่อเลี้ยงใจชั่ว เป็นการใช้คำ นาม+ คำคุณศัพท์ แสดงถึงพฤติกรรมทางลบของผู้ที่ใช้ความรุนแรงต่อสตรีเนื่องจากมีพฤติกรรมข่มขืนลูกเลี้ยง ดังนั้นน้ำเสียงของผู้เขียนจึงแสดงความรู้สึกไม่พอใจและ ไม่ต้องการยกย่องบุคคลที่มีลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว

(3) การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความรุนแรงทางตรง ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย คำว่า ข่มขืน ขืนใจ ล้วงละเมิดทางเพศ ใช้กำลัง ปลุกปล้ำ ทำร้าย ทุบ ตี ตบ เตะ อัด ต่อย บีบ กระทุบ ฟาด ขก กัดน้ำ ล่ามโซ่ โขก บุหรีจี๊ ลักหลับ มัด เฆา รวด (น้ำกรด) และกระชาก การทำร้ายจิตใจ ได้แก่ คำว่า ลวนลาม ข่มขู่ นอกใจ มีผู้หญิงอื่น ดุด่า บ่นว่า โกหก หลอกลวง หวาดระแวง หึงหวง

สมน้ำหน้า ตามรังควาน หาเรื่อง ทะเลาะ ล่อลวง รังเกียจ ทิ้ง ดูถูก ขับไล่ บังคับ ตะคอก ยัดเยียด และพราด ดังตัวอย่างที่ 16

นายจ้าวจึงฉวยโอกาสข่มขืนกระทำชำเราเธอ ในขณะที่เธอไม่มีแรงที่จะขัดขืน

(จากเรื่องหลินผู้ไม่แพ้)

จากตัวอย่าง คำว่า ข่มขืนกระทำชำเรา เป็นการใช้อำนาจแสดงการกระทำที่ไม่ดีของกลุ่มตรงข้ามหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่ใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยด้วยการทำร้ายร่างกายสตรีซึ่งเป็นลักษณะการกระทำความรุนแรงทางตรง ตัวอย่างที่ 17

สามีของแจ่มเมื่อพบบาทบาทหน้าทีในครอบครัวลดลงก็หันไปใช้เวลาว่างอย่างเปล่าประโยชน์ด้วยการกินเหล้า เมากลับบ้านก็มาหาเรื่องทะเลาะเบาะแว้งด้วยความหวาดระแวงถึงหวังกับแจ่ม

(จากเรื่องความเชื่อ)

จากตัวอย่าง คำว่า หาเรื่องทะเลาะ และหวาดระแวงถึงหวัง เป็นการใช้อำนาจแสดงการกระทำที่ไม่ดีของกลุ่มตรงข้ามหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่ใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยด้วยการทำร้ายจิตใจสตรี ซึ่งเป็นลักษณะการกระทำความรุนแรงทางตรง

(4) การใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความรุนแรงทางอ้อม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ กินเหล้าเมา ดิดสุรา ดิดเปียร์ สูบหรี่ เสพยาบ้า ดิดยาบ้า เมายา เล่นยา ค้ายา โดนคดี เล่น การพนัน ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ทำงาน ดิดผู้หญิง เทียวเตร่ ชอบเที่ยวผู้หญิง มั่วไปเรื่อย เจ้าชู้ วิปริตทางเพศ และดิดหันกลับ ดังตัวอย่างที่ 18

ใหญ่ดื่มเหล้าและดิดยาบ้ามาตั้งแต่อายุ 18 ปี หลังจากแต่งงานและมีลูก เขาก็ยิ่งดื่มหนักขึ้น และเริ่มใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัว

(จากเรื่องพ่อจ๋ออย่าทำแม่)

จากตัวอย่าง คำว่า ดื่มเหล้า และดิดยาบ้า เป็นการใช้อำนาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยและเป็นลักษณะพฤติกรรมในเชิงลบ แสดงถึงการกระทำความรุนแรงทางอ้อม

2.2 การใช้อุปลักษณ์เชิงมนโทศน์ต่อผู้กระทำความรุนแรง เป็นการใช้อำนาจเปรียบเทียบที่มีความหมายเชิงลบต่อผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย 2 อย่าง ดังต่อไปนี้

(1) เปรียบผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยเป็นอมมนุษย์โดยใช้คำว่า มัจจุราช ซาตาน สัตว์นรก มาร ตัวอัมปมงคล และอมมนุษย์ ดังตัวอย่างที่ 19

ถ้ารู้มาก่อน เธอคงไม่ไวใจซาตานร้ายให้ไปส่ง

(จากเรื่องมันคือซาตาน)

จากตัวอย่าง คำว่า ซาตาน หมายถึง ผีร้าย และมีพฤติกรรมที่โหดร้าย ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า ผู้ใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยมีความลึกลับน่ากลัว มีความโหดร้าย เหมือนกับผีร้ายที่ไม่ใช่มนุษย์มนโทศน์ต่อผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยจึงเป็นอมมนุษย์

(2) เปรียบผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยเป็นสัตว์ได้แก่ สัตว์เดียรัจฉาน และอสรพิษ โดยใช้คำว่า เสือ จระเข้ หมา ช้าง แมงดา อสรพิษ ออกลาย ลอกคราบ ชอนเขี้ยวเล็บ ผิงคมเขี้ยว และ ตะครุบ ดังตัวอย่างที่ 20

พลอยไล่ช่วงไม่รู้เลยว่า ทุกวันมีสายตามุ่งร้ายที่เฝ้าจ้องมอง และรอเวลาปลดคนเหมือนกับเสือร้ายชอนตะครุบลูกแกะในทันทีที่สบโอกาส

(จากเรื่อง เปลือกหุ้มอมมนุษย์)

จากตัวอย่าง คำว่า เสือร้าย หมายถึง สัตว์เดียรัจฉานชนิดหนึ่งที่มีความดุร้าย ส่วนคำว่า ตะครุบ เป็นกริยาอาการของเสือ ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า ผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยมีความดุร้ายน่ากลัว เหมือนกับสัตว์เดียรัจฉาน มโนทัศน์ต่อผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยจึงเป็นสัตว์เดียรัจฉาน ตัวอย่างที่ 21

พ่อแม่ก็หมดหวังที่ถูกไปทำงานบ้านครูไม่ได้ไปเที่ยวเตร่เหลวไหลที่ไหน แต่ไม่นานครูก็ได้ลอกคราบกลายเป็นซาตานร้ายที่พรากความสาววัยแรกรุ่งไปจากปลายด้วยการใช้กำลังบังคับข่มขืน...มีพ่อแม่หลายคนทีปล่อยลูกให้อยู่ในการดูแลของครู โดยไม่เคยเฉลียวใจเลยว่าภายใต้หน้ากากที่ดูน่าเคารพ และมีเกียรตินั้นได้ซ่อนเขี้ยวเล็บและความโหดชั่วไว้เพื่อรอวันผิงคมเขี้ยวอสรพิษร้ายไว้ที่ลูกหลานของท่าน

(เรื่อง ซาตานในร่างมนุษย์)

จากตัวอย่าง คำว่า ลอกคราบ เป็นอาการของสัตว์ที่ลอกเอาคราบออก เช่น งูลอกคราบ ส่วนคำว่า เขี้ยวเล็บ ก็เป็นลักษณะของสัตว์เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า ผู้ที่กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยมีธาตุแท้ที่โหดร้าย น่ากลัว เหมือนกับสัตว์ที่มีอันตราย นอกจากนี้ยังหมายถึงการลอบทำร้าย ดังนั้นมโนทัศน์ต่อผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยจึงเป็นอสรพิษ

3. การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ถูกกระทำจากความรุนแรงด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ เป็นการใช้อำนาจของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยที่มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ถูกกระทำที่เป็นสตรีผู้ถูกกระทำความรุนแรง โดยการใช้ภาษาอุปลักษณ์เชิงมนโทศน์ต่อผู้กระทำความรุนแรง ด้วยการเปรียบเทียบผู้กระทำความรุนแรง 2 อย่าง ดังนี้

(1) เปรียบผู้ถูกระทำความรุนแรงเป็นอุปกรณ์กีฬา โดยใช้คำว่า กระสอบทราย ดังตัวอย่างที่ 22

ทุกครั้งที่ทะเลาะกันเอมอร์ก็จะถูกทำร้ายร่างกายคล้ายกับว่าเอมอร์เป็นกระสอบทรายให้เขาซ้อมเตะและต่อยอยู่เสมอ

(จากเรื่องเพื่อนใหม่ที่ไม่ได้รับเชิญ)

จากตัวอย่าง คำว่า กระสอบทราย หมายถึง อุปกรณ์กีฬาที่นักมวยไว้ใช้สำหรับเตะต่อย และเป็นอุปกรณ์กีฬาที่ใช้ความรุนแรง ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยในทางเปรียบเทียบว่า สตรีผู้ถูกระทำความรุนแรงในสังคมไทยเป็นเครื่องรองรับอารมณ์ความรุนแรง มีความน่าสงสาร น่าเห็นใจ ดังนั้นนักโทษต่อสตรีผู้ถูกระทำความรุนแรงในสังคมไทยจึงเป็นอุปกรณ์กีฬา

(2) เปรียบผู้ถูกระทำความรุนแรงเป็นเครื่องเล่นในพิธีกรรม โดยใช้คำว่า สังเวย ดังตัวอย่างที่ 23

หลายครั้งที่จบลงตรงที่ผู้ถูกระทำไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงและเด็กต้องสังเวยชีวิต

(จากเรื่องไอ้ผัวขี้)

จากตัวอย่าง คำว่า สังเวย หมายถึง เช่นสรวง การบูชา ดังนั้นจึงเป็นความหมายโดยนัยที่แสดงการเปรียบเทียบว่า สตรีผู้ถูกระทำความรุนแรงในสังคมไทยเป็นเหมือนคนที่ถูกนำไปเช่นสรวงบูชาผู้ที่มีอำนาจบาปมีเหนือกว่าโดยไม่มีสิทธิ์ขัดขวางหรือห้ามปราม ผู้ถูกระทำความรุนแรงจึงเป็นคนน่าสงสาร และน่าเห็นใจในชะตากรรมที่เกิดขึ้น ดังนั้นนักโทษต่อสตรีผู้ถูกระทำความรุนแรงจึงเปรียบเป็นเครื่องเล่นในพิธีกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การใช้เรื่องเล่าเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงผ่านมุมมองของผู้เล่าเรื่อง และผู้ถูกเล่า โดยใช้วิธีทางภาษา 2 วิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ และการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ผลของการใช้วิธีการทางภาษา พบว่า มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้เล่าเรื่อง และผู้ถูกเล่า 3 วิธี ได้แก่ การนำเสนอภาพลักษณ์ของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยในเชิงบวก การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้กระทำ ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยในเชิงลบ และการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ถูกระทำจากความรุนแรงด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Dijk (1998) ที่ว่ากลุ่มที่มีอุดมการณ์จะนำเสนอภาพในเชิงบวกของกลุ่มตนเอง (Positive Self-presentation) กับนำเสนอภาพในเชิงลบของกลุ่มตรงข้าม (Negative Other-presentation)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมและอุดมการณ์ที่ปรากฏจากกลวิธีการใช้ภาษาเรื่องเล่าของกลุ่มที่ต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยนั้นแสดงให้เห็นกระบวนการสื่อสารของคนในสังคมจากผู้เล่าเรื่องที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ผ่านผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านที่เป็นผู้รับสารที่มีการผสมผสานความคิด ทศนคติ มุมมอง และอุดมการณ์จากตัวผู้เขียนแทรกอยู่ในงานเขียนนั้น โดยเรื่องเล่ามีคุณสมบัติที่สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ง่าย ดังนั้นการถ่ายทอดอุดมการณ์ด้วยการใช้เรื่องเล่าจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้กลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยบรรลุเป้าหมายตามอุดมการณ์ของตนเอง

นอกจากนี้ผลการวิจัยช่วยให้เข้าใจปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อสตรี และแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทยโดยแสดงให้เห็นผ่านทางกลวิธีการภาษาที่สะท้อนถึงอุดมการณ์การต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการศึกษาปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในสังคมไทย และเป็นแนวทางในการศึกษาการใช้ภาษาของกลุ่มที่มีแนวความคิดต่อต้านคดีและความเชื่อในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ประการที่หนึ่ง เรื่องเล่าของกลุ่มต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรีมีการแฝงทัศนคติทั้งในทางบวกต่อผู้ที่ต่อต้านการใช้ความรุนแรงต่อสตรี และทัศนคติในทางลบต่อตัวผู้กระทำรุนแรงต่อสตรี ดังนั้นจึงควรศึกษาเรื่องเล่าจากประเภทอื่นๆ ว่ามีการแฝงทัศนคติที่เป็นความหมายในเชิงบวกและลบเช่นนี้หรือไม่อย่างไร ประการที่สอง ควรศึกษาภาษาระดับข้อความเชิงวิพากษ์ในระดับหน่วยงาน หรือสถาบัน เช่น การสนทนาระหว่างเจ้าหน้าที่องค์กรสตรีกับสตรีผู้ถูกระทำความรุนแรง การถาม-ตอบในการพิจารณาคดีในศาล การสนทนาระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับสตรีผู้ถูกระทำความรุนแรง และการซักถามอาการบาดเจ็บของบุคลากรทางการแพทย์กับสตรีผู้ถูกระทำความรุนแรง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร บุญญาพิพรรธน์. (2549). ความรุนแรงในครอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีภรรยาที่ถูกกระทำรุนแรงโดยสามีซึ่งมีการแจ้งความที่สถานีตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2539). ย่างศพพารก : วิพากษ์ความรุนแรงทางวัฒนธรรมในสังคมไทย. รัฐศาสตร์สาร, 19(3), 184-216.
- นิจวรรณ วีรวัฒน์นอม. (2540). ความรุนแรงต่อสตรี : ศึกษาในกลุ่มผู้หญิงอายุ 15-44 ปี ที่มารับบริการ ณ แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลชัยนาทจังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2545). รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ฉบับที่ 4-5. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London : Longman.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the British press*. London : Routledge.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor : A practical introduction* (2nd ed.). Oxford : Oxford University Press.
- Labov, W. (1972). *Language in the Inner city*. Philadelphia : University of Pennsylvania Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphor we live*. USA : University of Chicago Press.
- Paltridge, B. (2006). *Discourse analysis: An introduction*. London : Continuum.
- Van Dijk, T.A. (1998). *Ideology: A multidisciplinary approach*. London : Sage.
- World Health Organization. (1995). *Violence: A public health priority*. Geneva : n.p.

Translated Thai References

- Bunyaphiphat, K. (2006). *Violence in the family: A case study of wives victimized by their own husband as reported at the police station in Bangkok Metropolis, Thailand* (Unpublished master's thesis). Bangkok : Mahidol University. [in Thai]
- Office of Women's Affairs and Family Development. (2002). *Report on implementing the provisions of a convention on the elimination of any form of discrimination against women, no. 4-5*. Bangkok : Ministry of Social Development and Human Security. [in Thai]
- Satha-Anan, C. (1996). Grilled baby bodies: The critique of cultural violence in Thailand. *Journal of Political Science*, 19(3), 184-216. [in Thai]
- Weerawatthanodom, N. (1997). *Violence against women: A case study among women aged between 15 and 44 who received services at the outpatient department, Chainat Hospital* (Unpublished master's thesis). Bangkok : Mahidol University. [in Thai]